

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

IV. Quomodo dispositiones supponantur ex parte actus primi ad formam
substantialem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

tanquam in principio productiuo. Dicat ergo ex quo conferente tanquā ex subiecto inferat in aliud subiectum gratiam esse transituram. Perfecto non solum argumentum illius efficax non est, verum etiam est de materia non supponente, supponit enim principium conferens gratiam esse subiectum materiale illius. Ex testimonio relato posset desumere prædictus author, Diuum Thomam asserere, accidens non transire de subiecto in subiectum, quod ego affirmo quando subiectum non substituitur in eodem instanti, in quo vnum deficit loco alterius in eodem spatio, quod occupabat subiectum præexistens, quod solum posset inferri ex eo quod dicatur accidens non migrare de subiecto in subiectum, verum tamen, neque hoc in loco id affirmat Angelicus Doctor, sed hoc omittit quia ad soluendum argumentum necessarium non erat, & ita quasi sub conditione loquitur his verbis. Ad secundum dicendum, quod quamuis, accidens non transeat de subiecto in subiectum. Hoc dixerim, non quia non iudicem verissimum commune adagium accidens non potest migrare de subiecto in subiectum, sed vt ostendam, quod hoc adhuc non probatur ex hoc testimonio adducto.

20 Quod secundo loco obiicit videlicet eandē speciem, quæ est in rebus posse inesse intellectui eodē vitio laborat. Nam si loquitur de speciebus, quas recipit intellectus humanus dum anima est corpori unita non solum eadem numero, sed neque alia eiusdem naturæ specificæ in alio subiecto præcedit, nam quovisque Phantasma cum intellectu agentis speciem spirituales in intellectu producit omnes præcedentes species materiales sunt. Deinde obiecta in se ipsis speciem non producant, sed in medio & in potentia, ad quas illas mittunt. Rursus, quod eadem numero actio sit in agente, ac in passio, hoc consequens toto cælo distat ab hac materia, quia accidens est modus, & non potest separari à re, cuius est modus, & ita non potest modo esse in agente, & postea in subiecto, simul autem esse in utroque disparatum quid est ad hoc propositum.

21 Rursus arguit, magis dependet accidens à subiecto, quam à loco: ergo si potest mutare subiectum poterit mutare locum, & ita migrare ex subiecto, quod est in hoc loco, in aliud, quod sit alio loco. Respondeo concedendo antecedens, & negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia quando accidens mutat subiectum inadaquatū ipsum accidens nihil agit, sed tantum subiectum adueniens incipit illud recipere. Si autem accidens ex hoc subiecto in aliud saltaret debebat ex vno in aliud absque subiecto moueri, cuius motus nulla potest causa reperiri, nec ratio, aut causa cur perderetur vnio ad primum subiectum, & alia ad nouum subiectum produceretur.

22 Mitto alia, quæ hic aggerat Recens iste, quia quisque ea leget facile agnoscat nulla indigere solutione, neque speciem aliquam difficultatis præ se ferre, huiusmodi argumentum est: destructo fundamento ædificij totum ædificium corruere, & ita ablato subiecto accidens corrumpendum esse.

PUNCTUM IV.

Quomodo dispositiones supponantur ex parte actus primi ad formam substantialem.

I **F**ert communis sententia dispositiones se tenere ex parte materiæ, & esse priores formæ in genere causæ materialis. Ex quo principio probavi dispositiones non posse recipi in toto composito, quia essent priores, & posteriores formæ, non solum in diuerso, at in eodem genere causæ, quod implicat in omnium sententia, & in nostra adhuc in diuerso genere causæ hæc mutua prioritas impossibilis est. Contra hanc rationem, quæ omnibus familiarissima est, grauis insurgit difficultas petita ex conseruatione formarum, quam hic exagitantam remisi, quia illius solutio dependet ex doctrina, quam modò tradam de ratione influxus, quem præstant dispositiones in primo instanti productionis, & in vterioribus conseruationis in formam, ad quam disponunt. Argumentum ita procedit: Forma substantialis, verbi gratia, forma ignis in secundo instanti suæ durationis est causa efficiens qualitatū, quæ ad illam disponūt: ergo in illo instanti est prior natura dispositionibus in genere causæ efficientis: sed in illo instanti dispositiones sunt priores formæ in eodem genere,

quo prioritatem habent in primo instanti: ergo in illo secundo instanti sunt priores & posteriores saltem in diuerso genere causæ: ergo admittenda est hæc mutua prioritas, quam nos negamus, quia admissa eueritur tota doctrina tradita Punctis præcedentibus. Maiorem probat experientia, quia videmus ignem illico propria virtute actiua recuperare gradum caloris deperditum: ergo actiue producit, & conseruat calorem, quem in se habet: ergo actiue influunt in proprias dispositiones, quarum præcipua calor est. Respondent nonnulli: ignem tantum producere, & conseruare calorem illum excedentem intentionem requisitam ad sui existentiam, à qua tantum dependet tanquam à dispositione, & non à calore illo excedente, & ita non influere in dispositionem aliquam, à qua dependeat in aliquo genere, cum nullo modo dependeat ab illo calore, qui excedit intentionem requisitam ad sui conseruationem, sine quo subsistere valet. Solutio hæc tantum ad difficultatem præsentem fugiendam inuenta est, cuius doctrinæ nec leue fundamentum reperies nisi tantum ex illa difficultate hanc componi, & grauior alia contra illam insurgit. Pono calorem exigere naturaliter octo gradus caloris, & posse quinque conseruari, & non paucioribus: si gradus subordinati non sunt, ignis æquè conseruabitur cum quinque illorum octo, quos habet dum est in statu naturali, neque magis hos, quam illos exigit: ergo nulla est ratio cur ex illis octo hos tres non conseruet, potius quam alios quoscumque loco illorum, neque cur hos quinque conseruet potius quam alios quinque inadæquatè ab his distinctos, qui reperiuntur in illo octonario: ergo sine fundamento dicitur hos determinatos non conseruare, & illos conseruare: neque ad Deum recurendum est quando res alter componi possunt. Si gradus sunt subordinati forma ignis dependebit à quinque inferioribus, & non ab aliis tribus vltimis: ergo dici nequit conseruare illos, à quibus non dependet, & non conseruare illos, à quibus dependet, ab omne enim dicitur agens naturale conseruare gradus superiores, & perfectiores huius intensiōis, & non alios inferiores, & imperfectiores. Minorem primi syllogismi sic probō. Seclusa resistentia contrarij, idem requiritur ad conseruandam aliquam formam, ac ad illam primo producendam, sed ad producendam formam requiruntur dispositiones ex parte subiecti: ergo ad illam conseruandam: ergo dispositiones, quæ influunt in productionem, influunt in conseruationem. Maiorem probō: Conseruatio, & productio physicè non distinguuntur, sed eademmet actio in instanti, in quo incipit terminus, dicitur productio, & in vterioribus dicitur conseruatio, sed ex eo, quod præcesserit, vel non præcesserit terminus, actio non variatur: ergo idem requiritur ad illius existentiam, siue terminus præcesserit siue non præcesserit. Ad explicationem huius difficultatis scire oportet quam causalitatem inter se habeant formæ, & illius dispositiones, & quomodo hæc exerceatur, de quibus latè disputat noster Soar. disp. 14. Metaphysic. sect. 3. n. 26. & sequent. & Hurt. difficultatem propositam attingit disp. 2. sect. 1. & in præsentiarum ego nonnullis conclusionibus, omnia, quæ ad hanc materiam spectant clare explicabo.

PRIMA CONCLUSIO: Nulla dispositio potest physicè in genere causæ efficientis in formam influere. Constat hæc conclusio ex lib. 2. Physic. Controv. 9. Punct. 3. vbi probauit nullū accidens posse physicè substantiam producere.

SECUNDA CONCLUSIO: Quantitas disponit materiam ad recipiendam formam, & se tenet ex parte causæ materialis, & in hoc genere est prior forma. Probo hanc conclusionem: Materia ad formas substantiales recipiendas, & conseruandas requirit tantam determinatam extensionem: sed hæc extensio procedit à quantitate: ergo quantitas conducit, vt materia formas recipiat: ergo se tenet ex parte materiæ, quatenus hæc est causa materialis receptiua formarum. Neque contra hanc conclusionem ratio supra facta vim habet, quia quantitas neque producit, neque conseruatur à forma.

TERCIA CONCLUSIO: Reliqua accidentia, quæ disponunt ad formam ex se intrinsecè habent exigere productionem formæ ad quam disponunt à Deo, vel ab alio agente naturali præstantiam. Ratio est manifesta, quia nulla alia causa potest dari, propter quam Deus creet rationalem animam in materia disposita, nisi quia dispositiones in materia existentes exigunt creationem animæ in materiam introducendam, neque ob aliam rationem Deus producit

producit alias formas viventium, quarum nulla potest dari causa efficiens, à qua producat, & ob eamdem rationem Sol, & alie causæ vniuersales indifferentes ad diuersas formas producendas, hanc potius, quàm illam in hac materia producant.

5 **QUARTA CONCLUSIO:** Non ex eo præcisè, quod dispositiones exigant hanc formam produci, & illa de facto producat, sunt priores forma, si hanc producit Deus non attendendo ad has dispositiones, sed libere ad suam voluntatem, vel ob alia motiua, quæ voluntatem diuinam inducunt ad illam formam producendam ex vi decreti, quod idem permaneret si dispositiones illæ non præcessissent. Quia tunc dispositiones neque illarum existentia non influunt physicè, neque moraliter in formam: non physicè, quia exigentia, quàm habent dispositiones formæ producendæ, neque est influxus physicus, neque ad illum ordinatur: non moraliter, quia hic influxus fit mouendo causam ad talem effectum, causalitas enim causæ moralis respectu actus interni, est actus internus respiciens tanquam motuum ipsius principium morale, & respectu effectus externi est illius productio dependens ab isto interno actu: ergo si agens aliunde determinetur, causa moralis nullum influxum habebit in effectum, sicut si quis rem consulat Petro, quam ipse à se vult facere, & non propter rationes à consulente propositas, quas contemnit, non dicitur causa moralis illius effectus, quem ipse illius auctori consulerat.

6 **QUINTA CONCLUSIO:** Quando dispositiones, quæ exigunt formam de facto in illam non influunt, seu non mouent, neque determinant principium effectuum ad illius conseruationem, vel productionem tunc temporis præstitam, possunt esse posteriores ipsi formæ, & ab illa dependere in genere causæ efficientis. Ratio est, quia per hoc, quod est præcisè habere talem existentiam, est præcisè esse priores formæ, de facto non sunt formaliter priores ex vi illius: ergo ex vi illius non repugnat posteriores esse in quocumque genere. Sic contingit in physicis, virtus enim, quæ posset esse prior alia dum in actu secundo prior non est, potest de facto esse posterior, & dependet de facto hic ignis ab illo, quem ex natura rei posset producere, si ab alio, & non ab illo dependet.

7 **SEXTA CONCLUSIO:** Quando dispositiones, quæ exigunt formam, de facto, influunt moraliter, & determinant Deum ut per se tantum, vel cum alio agente naturali concurrat ad productionem formæ sunt priores formæ, & non possunt ab illa dependere. Probo: Dispositiones mouent per existentiam ipsam, seu ex præuisione suæ existentie: ergo supponit ipsarum existentia ad determinationem causæ ad producendam formam: ergo supponit ad formam productam: ergo est prior forma: ergo talis existentia non potest esse posterior forma: ergo non potest existentia dispositionum dependere à forma, aliàs daretur mutua prioritas inter dispositiones, & formam, quam sæpe in omnibus causis repugnare diximus. Confirmatur: Dispositiones videntur existentes antequam existat forma, ad cuius existentiam producendam determinat agens in differens ad formam producendam, vel non producendam: ergo etiam si agens non determinetur in actu secundo ad formam producendam, supponetur dispositiones existentes: ergo etiam si non detur forma producta, quia Deus, non obstante existentia dispositionum non vult illam producere, supponetur dispositiones existentes, quæ priores sunt determinatione agentis. Dices esse priores, & posteriores in diuerso genere, & in diuerso ordine causandi quod non repugnat, quia etsi dari nequeat mutua prioritas adhuc in diuerso genere, quando vtrique causa physicè causat, non repugnat dari, quando vna causa physicè, & altera moraliter causat. Contra: Etsi dispositiones causent medio influxu morali, influxus iste supponit ipsarum existentiam, non obiectiue cognitam, & apprehensam tantum sicuti finalis causa, sed physicè exercitam, & positam in reum natura: ergo ad hoc ut moraliter dispositiones causent formam, supponuntur physicè existentes in illo priori, in quo possunt causare, & sunt indifferentes, ut illis contingat causalitas iuxta propriam existentiam, vel negatio causalitatis contra eamdem existentiam: ergo forma, quæ postea aduenit postquam iam supponuntur dispositiones existentes, & cum omnibus prærequisitis ad existentiam ipsarum, quia eo ipso quod præuidentur existentes, præ-

Deinde de quibus Philosoph. Tom. I.

uidentur cum omnibus requisitis, ut existant, non potest esse vnum è requisitis ut dispositiones existant, quia antequam videretur forma, erant præuisa omnia requisita ad existentiam dispositionum: ergo non potest influere in dispositionum existentiam, quia id solum influat in hanc, quod ad illam in aliquo genere causæ prærequiritur.

8 **SEPTIMA CONCLUSIO:** Dispositiones, quæ à forma conseruantur, quibus excepta quæritate reliquæ comprehenduntur, in nullo genere concurrunt ad conseruationem formæ iam existentis in subiecto, neque in aliquo genere causæ sunt illa priores. Hanc conclusionem tenetur docere P. Soar. qui in Metaphysic. disput. 18. sect. 3. num. 10. asserit verissimilius esse dispositiones conseruari à forma, & disput. 14. sect. 3. num. 18. ait se non posse intelligere quod sit verè preparans, & aptans subiectum ad formam, & quod effectiue consequatur ipsam formam. Quod si ibid. num. 40. aliquam mutua prioritatem, & dependentiam concedat inter dispositiones, & formam, non loquitur de dependentia mutua vtrique à priori, sed vna à priori, & alia à posteriori, sicuti forma à priori dependet à materia, & in vulgari sententia materia dependet à posteriori à forma, neque aliud genus mutue prioritatis admittit inter dispositiones, & formas, ut legentis fiet perspicuum. Eandem conclusionem expressè tradit P. Hurtadus hic disput. 2. sect. 1. subsect. 3. Confirmatur: dispositiones non sunt priores formæ in genere causæ efficientis physicè ut statuit conclus. 11. non in genere causæ materialis physicè aptando materiam sicut illam aptat quantitas, quia nullus apparet modus, quo calor hac ratione materiam disponat, neque ratio, quæ illum suadeat, & omnino superfluum est quicunque excogitetur: ergo dispositiones omnes demptâ quantitate, de qua non loquimur, quando influunt in formam, tantum influunt moraliter determinando principium productum illius ad productionem eiusdem. Sed semel iam producta forma influxus iste necessarius non est ad illius conseruationem: ergo dispositiones etiam si influant in formæ productionem determinando illius principium modo dicto, nullo modo influunt in illius conseruationem. Minorem, seu hoc vltimum antecedens probo. Forma semel producta per suam entitatem petit conseruari à Deo: ergo potius mouebitur Deus ad illam conseruandam propria formæ existentia, sicuti mouetur existentia aliarum entitatum, quarum nulla alia entitas exigit ipsarum conseruationem ad illas conseruandas, quàm existentia dispositionum, & fortiores erunt apud Deum (licet sic loqui, ut rem explicem) preces propriæ formæ ad propriam conseruationem, quam preces alienæ, videlicet dispositionum, quæ eiusdem formæ existentiam exposcunt.

9 Ex hac doctrina optima desumitur disparitatis ratio, cur dispositiones illæ influant in primam formæ productionem, & non in illius conseruationem. Quia forma non potest exigere suam propriam productionem, & ita ad existentiam alienam producit: quod si ad alienam existentiam producenda est, iure producit ad existentiam dispositionum, quæ illam exposcunt: semel tantum producta forma ipsa suam exigit conseruationem, & ad propriam existentiam rectè conseruari dicitur, & ita alienæ existentie influxus necessarius non est. Illud quod dicitur eundem influxum, & eadem principia requiri ad productionem, & ad conseruationem eiusdem rei concedendum est de influxu physicò, non verò de influxu morali, licet aliquo modo posset de isto concedi, quia influxum similem illi, quem præstant dispositiones ad formam producendam, præstat eadem forma existens ad ipsius conseruationem, & ita substituitur influxus formæ productæ in ipsam ut conseruandam loco influxus, quem præstant dispositiones in formam ut producendam. Quomodo aliqua entitas exigit suam conseruationem, & quo tempore, & pro quo tempore illam exigit, explicò Controuersis.

10 **OCTAUA CONCLUSIO:** Ad introductionem huius formæ substantialis supponitur ex parte materiæ carentia dispositionum ad formam oppositam. Quia si non supponeretur hæc carentia, ignis, v.g. in primo instanti, in quo applicaretur ligno, introduceret suam formam, etiam si dispositiones ad formam ignis non præcessissent. Probo sequelam: Dispositiones tantum requiruntur, ut determinent principium productum formæ ad formam producendam: sed ignis per suam entitatem est in actu primo determinatus ad formam ignis producendam: ergo

L1 2 determi

deinabit Deū vt cum illo concurrat ad talem formam, etiam si dispositiones non adsint, quæ petant hunc concursum. Confirmatur: Materia vt sit potens recipere formam, & in actu primo ad illam, non debet supponere ex parte actus primi dispositiones à quantitate distinctas, quia hæc, vt dicebam, tantum requiruntur, vt determinetur agēs ad producendam formam, & ita non supponuntur ex parte actus primi ad conseruationem, quando ad illam agens aliunde determinatur. Sed ignis ex parte sua est in actu primo ad formam producendam, quia ex se est determinatus, vt dicebam: ergo si nullum adesset impedimentum ad talem formam producendam, illam de facto produceret: ergo ex eo non producit illam, quia dispositiones formæ præexistentis impediunt introductionem aduenientis: ergo requiritur ablatio impedimenti, videlicet negatio dispositionum ad hanc formam, vt possit introduci alia.

11 Dices ignem non producere formam in primo instanti, in quo applicatur antequam præcedant dispositiones, quia materia non est determinata ad formam illam recipiendam, quam determinationem desiderat à dispositionibus præstendam. Contra: Materia ex se indifferens ad hanc, vel illam formam recipiendam rectè determinatur ab agente extrinseco determinato ad hanc producendam, & non aliam, vt patet in receptione caloris, ad quam ex parte materiæ determinatio non præcedit distincta ab applicatione agentis ad passum, etiam si materia ex se indifferens sit ad calorem, vel frigiditatem recipiendam: ergo eodem modo poterit determinari ad formam substantialem recipiendam ab agente extrinseco seclusa alia determinatione, quæ intrinsecè se teneat ex parte materiæ.

12 Obicies: Ignis ex se sufficiens est vt determinet Deū, vt cum illo concurrat ad formam ignis producendam, & vt determinet materiam ad eandem recipiendam: ergo etiam si adsint dispositiones, tota determinatio ad formam producendam ab igne procedet, & non à dispositionibus: ergo adhuc in primo instanti dispositiones non influunt in formæ productionem. Respondeo: ignem ex se esse sufficiens determinatiuum ad productionem formæ, nihilominus quando coniungitur cum dispositionibus habentibus similem virtutem determinatiuam, in actu secundo determinationem procedere à dispositionibus, & ab igne, quæ tantum ab igne procederet, si dispositiones abessent, & tantum à dispositionibus, si abesset agens ex se determinatum ad talem productionem, vt contingit in omnibus generationibus, quæ procedunt à causis vniuersalibus, & indifferentibus ad diuersas formas producendas. Quod si dispositionibus negemus hanc determinationem in præsentia formæ exigentis suam conseruationem, id facimus, quia exigentia formæ est respectu actionis terminatæ ad se ipsam, exigentia verò dispositionum respectu actionis terminatæ ad formam distinctam ab ipsis dispositionibus, exigentia verò ignis intendentis producere alium ignem, & exigentia dispositionum respectu productionis eiusdem ignis respiciunt actionem terminatam ad formam distinctam ab utroque principio exigente, & ita vtrique æquè debetur illa actio, & intuitu vtriusque dari congruit.

13 Ratio à priori, propter quam carentia dispositionum formæ oppositæ ad receptionem huius requiritur, hæc est: Ad hoc vt materia determinetur ab agente extrinseco vt recipiat hanc formam, & non illam, debet ex se supponi indifferens ad receptionem huius, vel illius, & non determinata ad formam oppositam illi, quam intendit agens: ergo debet non habere dispositiones ad formam ligni, vt in actu primo determinetur ab agente extrinseco ad recipiendam formam ignis. Antecedens probo: Determinatiuum extrinsecum non potest præualere contra intrinsecam determinationem, neque vim habere, vt subiectum intrinsecè determinatum ad hanc formam determinet ad aliam oppositam: ergo determinatio procedens ab extrinseco, debet supponere subiectum saltem indifferens, vel non determinatum ad oppositum. Consequentia est legitima, quia dispositiones ligni determinant subiectum ad formam ligni: ergo vt tale subiectum nō sit determinatum ad formam ligni debet non habere dispositiones ad illam, & ad hoc, vt subiectum habeat talem indifferentiā ad aliquam formam, debet non habere dispositiones ad aliam oppositam. Dices: quando subiectum est calidum, est determinatum ad calorem per ipsum calorem, & tamen non

supponitur negatio huius determinationis, vt agens extrinsecum illud determinet ad frigiditatem recipiendam: ergo ad hoc vt agens extrinsecum determinet recipiendam ad recipiendam formam ignis, non debet supponi negatio determinationis ad aliam formam. Respondeo: subiectum per calorem esse determinatum ad calorem in actu secundo per ipsam receptionem caloris, non verò esse intrinsecè in actu primo determinatum ad calorem per aliquod, quod calorem præcedat intrinsecè ex parte actus primi determinans subiectum ad receptionem caloris, dispositiones verò determinare subiectum ad formam intrinsecè, & per modum actus primi præcedentis ipsam formam, quæ determinatio intrinseca per modum actus primi præualet contra determinationem extrinsecā per modum actus primi, & ita non potest ab hac determinatio in actu secundo, quæ est formæ productio procedere, non quia impeditur per determinationem in actu secundo ad oppositam formam, quia est informatio formæ contrariæ, quæ expelleretur per aliam aduenientem, sed quia impeditur determinatione intrinseca per modum actus primi ad formam oppositam, hoc est dispositionibus exigentibus formam contrariam.

Ex his concludo dispositiones esse priores ad formam producendam, in quam naturaliter influunt, ex eo quod intuitu illarum Deus formam producit, quod genus causæ ad causam efficientem reduci solet, dicitur autem concurrere in genere causæ materialis improprie, quia influxus iste oritur ab illis quatenus materiam afficiunt. Sunt etiam in hoc primo instanti mediæ priores formæ, quatenus in illo expellant dispositiones contrarias, & causant illarum carentiam prærequisitam ad formæ introductionem, quæ carentia dicitur prior formæ, quatenus ad illam prærequiritur non proprie, & posituè, quia negatio non potest habere prioritatem, seu influxum posituum, in formam, sed tantum negatiuè, quatenus ablatio impedimenti, quo non ablato forma non poneretur. Hunc influxum remotum præstant dispositiones in genere causæ formalis, in quo alias expellant, medio tamen influxu negatiuo, seu non impedimento: quod si ad aliquod genus causæ, ad materiale rectè reducitur, quia materia est, quæ in ordine ad suam causalitatem expedita intelligitur per illam carentiam dispositionum.

15 In secundo instanti conseruationis dispositiones immediate non influunt in formam, vt supra dixi, neque mediæ, quia etiam si in hoc secundo instanti forma dependet, sicut in primo à negatione dispositionum ad formam contrariam, quæ à propriis dispositionibus in primo instanti processit, cum hæc negatio non dependeat in conseruari à propriis dispositionibus, non possunt mediæ illa dispositiones influere, quia causa remota tantum influat mediæ proxima, dum hæc ab illa dependet, vt dicebam. *Physic. Cont. 6. Punct. 1.* Addo in secundo instanti conseruationis non dependere formam à carentia dispositionum ad aliam formam, quia in primo tantum dependebat vt subiectum esse determinabile ab agente extrinseco ad formam recipiendam, in instanti verò conseruationis non requiritur determinatio ab agente extrinseco procedens, quia ipsa forma exigens suam conseruationem exigit recipi in materia in mensura, in qua exigit conseruari.

16 Obicies: Forma non dependet in conseruari à propriis dispositionibus, neque à carentia dispositionum ad aliam formam: ergo etiam si materia priuaretur suis dispositionibus & informaretur dispositionibus formæ contrariæ, si hæc non produceretur perseveraret in materia sic affecta. Facile esset consequentiam negare in doctrina Patris. Soar. & Hurtadi, qui etsi nobiscum supra negent formam dependere in conseruari à suis dispositionibus à priori, quod nos hucusque propugnauimus, affirmant dependere in conseruari ab illis à posteriori, & ita non posse sine illis subsistere, sicut multi de materia prima respectu formæ censent: verum tamen ego consequentiam concedo, quia dependentiam hanc à posteriori, de qua disputauit libro secundo Physicorum, Controversia secunda, Puncto septimo, difficile concipio, & quia consequens verum esse existimo, & de facto contingere quando materia minor minima requisita ad formam viuentis habet omnes dispositiones in illa requisitas ad formam viuentis introducendam, quæ non introducitur, donec sit disposita tota materia, quam requirit viuens, in quo casu forma seminis, vel embryonis remanet in illa parte

parte materiae dispositae ad formam, & carentis dispositionibus illius formae, quam tunc retinet, alias tunc materia existeret absque omni forma.

CONTROVERSIA II.

De generatione substantiali.

NOMEN generationis tam accidentalem, quam alterationem vocamus, & substantialem, quae nomen generationis sibi arrogat, in tota sua latitudine sumptum comprehendit. In hac Controversia tantum de generatione substantiali, quae simpliciter generatio dicitur, sermo instituitur.

PUNCTUM PRIMUM.

Quid sit generatio?

- 1 Philosophi, quos retuli libr. 1. Physic. Controuers. 3. Punct. 4. asserentes formas quasi sopitas perpetuo materiae inesse, dicebant nullam dari generationem substantialem, verumtamen cum ibi probauerim nouas produci formas substantiales, & has materiae praexistenti vniri media vnione superaddita, quod euici Controuersia 4. Puncto 1. & formas has, & vnionem non creari, sed educi ex potentia materiae, de quo Controuersia 3. Puncto 4. manifestè concluditur dari generationem substantialem, ex vi cuius producitur saltem vnionis modus, & resultat totum compositum genitum, quod ostendunt omnes experientiae, atque rationes, quibus probauimus dari formas substantiales. Neque in hac re demonstranda amplius oportet immorari.
- 2 Aristot. 3. Physic. cap. 1. text. 14. ita generationem describit: *Generatio est via ad naturam.* & lib. 8. cap. 7. text. 62. *Generatio est mutatio de non ente ad ens.* & lib. 1. de generat. c. 4. text. 13. haec habet: *im verò totum mutatur, & nihil sensibile ut eiusdem subiectum rem anet.* Ex quibus definitionibus hanc ad mentem Philosophi Theologi compingunt: *Generatio est mutatio totius in totum nullo sensibili permanente ut subiecto eodem.* Qui dicebant 1. Physic. Controuers. 1. Generationem essentialiter dicere formaliter vt generationem priuationem, vt terminum à quo, asserunt generationem essentialiter definiri per mutationem, & hanc esse de illius essentia, ita vt si in eodem instanti temporis creetur materia, & in eodè producatur forma, & vnio dependenter à materia, harum productio non sit generatio, sedeductio, & totum non genitum, sedeductum denominetur. Hi duplici ratione possunt suam explicare sententiam, possunt enim asserere hanc physicam actionem, quae modò est mutatio, & dicitur generatio equi, secundum suam intrinsecam entitatem connotare priuationem formae praecedentem in materia, ita vt si priuatio illa non praecessisset, non haec numero actio, quae essentialiter est generatio subsisteret, sed alia loco illius, quae non esset generatio, sedeductio. Aliòve modo possunt asserere hanc eandem specie, & numero actionem, ex vi cuius forma equi modo gignitur, cum praecessit priuatio futuram esse, etiam si priuatio in materia non praecessisset, non tamen dicendam esse generationem, quia generatio non solum dicit intrinsecam entitatem actionis physicae, sed addit supra hanc priuationem praexistentem in subiecto, ita vt eademmet actio, quae in prima mundi generatione producta fuit forma elementum in eodem instanti, in quo materia fuit creata, & deductio dicitur, & non generatio ex defectu priuationis praexistens, posset esse generatio, si priuatio formae praecessisset in materia prius tempore creata.
- 3 Prior dicendi modus grauiter reprehendus est, quàm posterior, quia sine fundamento, & contra rationem bonae Philosophiae dicitur Physicam entitatem actionis intrinsecè esse connexam cum priuatione termini in subiecto praexistenti, quod ex duplici capite repugnantiam inuoluit. Primò, quia priuatio est ens negatiuum, quod est non esse ens, & propriè non esse: ergo non potest ab illa dependere entitas positiua, & physica actionis, quae enim connexio

Franc. de Cusado, Philosoph. Tom. I.

inter esse, & non esse, seu inter positium, & priuationem esse potest: Dices formam positium assensus connecti cum negatione dissensus, ita vt sine hac iuxta communioem sententiam illa non possit subsistere, ac proinde rectè posse rem positium connecti cum ente negatiuo, seu cum negatione. Non ad rem, quia assensus dicit negationem dissensus, quatenus opponitur cum habitu illius negationis, videlicet cum dissensu, cum quo in eodem subiecto coniungi nequit, & cum non possit in subiecto in instanti reali temporis non coniungi, vel cum dissensu, vel cum illius negatione, eo ipso quod assensus non coniungatur cum dissensu, cum illius negatione coniungendus est, & hac tantum ratione possunt entia positiua esse connexa cum negationibus, quatenus oppositionem habent cum habitibus illarum negationum. Ex hac doctrina vires refumit ratio nostra. Hae actio physica nullam oppositionem habet cum termino vt existente, neque vt praexistente: ergo nullam connexionem habet cum illius negatione: oppositionem non habere cum termino vt existente perspicuum est, cum potius oppositionem habeat essentialem cum illo, non illam habere cum termino vt praexistente ex eo solum efficaciter esset probandum, quod nullum caput huius oppositionis excogitari potest, id tamen positiue probò, & clarè ostendo physicam entitatem actionis, quae generatio dicitur, nullam connexionem habere cum priuatione praexistente. Actio physica actionis eadem est in primo instanti, in quo dicitur productio, & in secundo, in quo conseruatio appellatur, sed in instanti, in quo dicitur conseruatio, existit, quin immediatè antea praecessisset priuatio termini: ergo in instanti, in quo dicitur prima productio posset existere, etiam immediatè antea non praecessisset priuatio termini: ergo in illo instanti connexionem non habet cum priuatione immediatè antea praexistente. Secundò impugnat hae connexio, quia etiam nisi inter priuationem, & positium admittatur connexio, haec vanè fingitur respectu termini non existentis, sed iam praeteriti, quia id quod praeterit in ordine ad id, quod modo est, perinde se habet, ac si nunquam fuisset.

Posterior modus defendendi generationem esse essentialiter mutationem minus à veritate aberrat, neque potest rationibus philosophicis impugnari, quia tantum differt à sententia, quae defendit generationem non esse mutationem in modo loquendi, quia de rebus physicis secundum se sumptis idem iudicium fertur, etsi dicatur generationem non esse essentialiter mutationem, siue oppositum defendatur, dum semel concedatur hanc physicam actionem, quae generatio dicitur accidentaliter esse mutationem, & potuisse eandem non habere hanc mutationis denominationem, etsi tunc simul cum illa ratio generationis illi defuisset. Impugnandus tamen est hic dicendi modus, quia rationem formalem vltimò constituentem generationem constituit in ratione quadam extrinseca actioni superaddita, quae ab illa potuit deficere, & iuxta illum nulla datur actio, quae intrinsecè sit generatio, cum omni actioni ratio mutationis, quam essentialiter dicit generatio, accidentaliter contingat. Quod si haec tantum ad modum loquendi pertineant, tamen absurdè dicuntur, quia totius scholae consensus actiones generatiuas agnoscit, quae intrinsecè, & per suas entitates physicas, & per praedicata intrinseca ipsarum actionum generationes constituuntur. Secundò impugnat hie dicendi modus. Productio Verbi diuini essentialiter est generatio, vt docet fides, & tamen non est mutatio: ergo de ratione generationis non est mutatio.

Respondent nonnulli: Generationem Verbi non esse mutationem, quia repugnat in diuinis dari mutationem, quae in creatis non repugnat. Fateor in diuinis mutationem repugnare, & implicare processionem Verbi esse mutationem, sed ex hoc capite argumentum desumo. Quotiescumque repugnat in diuinis, seu in alio quocumque formalitas aliqua repugnat illud quod formaliter constituitur per talem formalitatem: ergo si generatio constitueretur formaliter per mutationem eo ipso quod repugnaret processionem Verbi ratio mutationis, eidem repugnaret ratio generationis: sed non repugnat ratio generationis tali processionem, potius illam dicit essentialiter, & illi repugnat ratio mutationis: ergo generatio formaliter, vt generatio est non dicit mutationem. Respondent alij mutationem esse de conceptu essentiali generationis create specificè sumptae, non verò de ratione generationis abstractae à create, & increata. Contrà: de conceptu generationis

Lib. 3 abstracta